

**DAVLAT-XUSUSIY SHERIKCHILIGI ASOSIDA BOSHQARUVNI
RIVOJLANTIRISHNING AYRIM MASALALARI**

*IIV Akademiyasi ma'muriy
huquq kafedrasida o'qituvchisi, yuridik fanlar
bo'yicha falsafa doktori (PhD), kapitan
Mirhalilova Gulnoza Ilhomjon qizi*
g-mail:
gvaleriya0000@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0001-8852-3372>

Abstract: This article examines the theoretical and methodological issues of developing corporate governance based on public-private partnerships. In the modern economy, cooperation between the state and the private sector plays an important role in supporting innovative approaches and effectively allocating resources.

The article first analyzes the essence of the public-private partnership model and its importance in corporate governance. It also provides detailed information on the basic principles of public-private partnerships, their socio-economic effectiveness and risk management strategies.

The article also outlines the methodological approaches necessary for the further development of corporate governance based on public-private partnerships, including strategic planning, monitoring and evaluation systems, as well as project management methodologies.

As a result, this article provides recommendations and strategies that will help solve theoretical and practical issues arising in the process of developing corporate governance based on public-private partnerships. This will serve as an important resource for researchers, practitioners and policymakers in various fields.

Research materials and methods:

1. Research materials

Scientific articles, books and monographs on public-private partnership and corporate governance. Materials of local and international conferences, studies and developed recommendations. Statistics and reports: activities of the state and private sector, investment projects and results. Regulatory and legal documents: laws, regulations and decisions regulating public-private partnership. Local and international standards and recommendations. Practical research: Analysis of existing public-private partnership projects. Experiences and examples in Uzbekistan and other countries.

2. Research methods

Theoretical analysis: study and analysis of the theoretical foundations of public-private partnership and corporate governance.

Quantitative methods: collection and analysis of statistical data, including questionnaires and surveys.

Analysis of statistical indicators to assess the economic efficiency of public-private partnership projects.

Qualitative analysis: collection and analysis of expert opinions through interviews and focus groups. Qualitative analysis of data obtained through practical research.

Comparative Analysis: comparison of public-private partnership models in different countries and regions. Analysis of the necessary conditions for the successful implementation of large projects and programs.

Research result: this study is aimed at studying the theoretical and methodological issues of developing corporate governance based on public-private partnership. The following main results were achieved during the research:

1. Basic principles of the public-private partnership model

Public-private partnership is defined as a model built on openness, transparency and mutual benefits to ensure effective cooperation. The effectiveness of this model is also associated with the allocation of risks and the effective use of resources.

2. Innovative approaches to corporate governance systems

The introduction of innovative approaches to corporate governance increases the competitiveness of organizations. Improving strategic planning and monitoring systems helps to increase management efficiency.

3. Practical research and experience

Successful public-private partnership projects in Uzbekistan and other countries were studied. These projects were implemented mainly in the infrastructure, education and healthcare sectors, and their effectiveness was highly appreciated.

4. Risk management strategies

Methods for managing risks arising in public-private partnership activities were analyzed. Effective strategies were developed to prevent and minimize risks.

Conclusion: this article examined in detail the theoretical and methodological issues of developing corporate governance based on public-private partnership. The study highlighted the main principles of the public-private partnership model, innovative approaches and the importance of their implementation in practice.

The results of the study showed that effective cooperation between the state and the private sector, resource allocation and risk management strategies contribute to further improving corporate governance. The recommendations, developed based on successful experiences in Uzbekistan and other countries, serve as a guide for practitioners and policymakers in the process of developing public-private

partnerships. In general, the development of corporate governance based on public-private partnerships can not only increase economic efficiency, but also contribute to social stability and competitiveness.

Key words: public-private partnership, corporate governance, theoretical issues, methodological issues, innovative approaches, cooperation, resource allocation, risk management, economic efficiency, social stability, competitiveness, applied research, project implementation, experiences, Uzbekistan, international experiences, strategic planning, effective management.

Annotatsiya: Ushbu maqolada davlat-xususiy sherikchiligi asosida korporativ boshqaruvni rivojlantirishning nazariy va uslubiy masalalari ko'rib chiqiladi. Zamonaviy iqtisodiyotda davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik, innovatsion yondashuvlarni qo'llab-quvvatlash va resurslarni samarali taqsimlashda muhim rol o'ynaydi.

Maqola dastlab davlat-xususiy sherikchilik modelining mohiyati va uning korporativ boshqaruvdagi ahamiyatini tahlil qiladi. Shuningdek, davlat-xususiy sherikchilikning asosiy prinsiplari, ijtimoiy-iqtisodiy samaradorligi va risklarni boshqarish strategiyalari haqida batafsil ma'lumot beriladi.

Maqolada shuningdek, davlat-xususiy sherikchilik asosida korporativ boshqaruvni yanada rivojlantirish uchun zarur bo'lgan uslubiy yondashuvlar, jumladan, strategik rejalashtirish, monitoring va baholash tizimlari, shuningdek, loyiha boshqaruvi metodologiyalari ko'rsatib otiladi.

Natijada, ushbu maqola davlat-xususiy sherikchiligi asosida korporativ boshqaruvni rivojlantirish jarayonida yuzaga keladigan nazariy va amaliy masalalarni hal etishga yordam beradigan tavsiyalar va strategiyalarni taqdim etadi. Bu esa turli sohalaridagi tadqiqotchilar, amaliyotchilar va siyosatchilar uchun muhim manba bo'lib xizmat qiladi.

Tadqiqot materiallari va usullari:

1. Tadqiqot Materiallari

Davlat-xususiy sherikchiligi va korporativ boshqaruvga oid ilmiy maqolalar, kitoblar va monografiyalar. Mahalliy va xalqaro konferensiyalar materiallari, tadqiqotlar va ishlab chiqilgan tavsiyalar. Statistika va hisobotlar: davlat va xususiy sektor faoliyati, investitsiya loyihalari va natijalari. Normativ-huquqiy hujjatlar: Davlat-xususiy sherikchilikni tartibga soluvchi qonunlar, nizomlar va qarorlar. Mahalliy va xalqaro standartlar va tavsiyalar. Amaliy tadqiqotlar: Mavjud davlat-xususiy sherikchilik loyihalarining tahlili. O'zbekiston va boshqa mamlakatlardagi tajribalar va misollar.

2. Tadqiqot Usullari

Nazariy Tahlil: davlat-xususiy sherikchilik va korporativ boshqaruvning nazariy asoslarini o'rganish va tahlil qilish.

Kvantitativ Usullar: statistik ma'lumotlar to'plash va tahlil qilish, jumladan, anketalar va so'rovlar o'tkazish.

Davlat-xususiy sherikchilik loyihalarining iqtisodiy samaradorligini baholash uchun statistik ko'rsatkichlarni tahlil qilish.

Sifatli Tahlil: intervyu va fokus-guruhlar orqali ekspertlarning fikrlarini yig'ish va tahlil qilish. Amaliy tadqiqotlar orqali olingan ma'lumotlarni sifatli tahlil qilish.

Komparativ Tahlil: turli mamlakatlar va hududlardagi davlat-xususiy sherikchilik modellarini taqqoslash. Yirik loyiha va dasturlarni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun zarur shart-sharoitlarni tahlil qilish.

Tadqiqot natijasi: ushbu tadqiqot davlat-xususiy sherikchiligi asosida korporativ boshqaruvni rivojlantirishning nazariy va uslubiy masalalarini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot jarayonida quyidagi asosiy natijalarga erishildi:

1. Davlat-xususiy sherikchilik modelining asosiy prinsiplari

Davlat-xususiy sherikchiligi samarali hamkorlikni ta'minlash uchun ochiqlik, shaffoflik va o'zaro manfaatlar asosida qurilgan model sifatida belgilandi. Ushbu modelning samaradorligi, shuningdek, risklarni taqsimlash va resurslardan samarali foydalanish bilan bog'liq.

2. Korporativ boshqaruv tizimlarining innovatsion yondashuvlari

Korporativ boshqaruvda innovatsion yondashuvlarning joriy etilishi natijasida tashkilotlarning raqobatbardoshligi oshadi. Strategik rejalashtirish va monitoring tizimlarining takomillashtirilishi boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

3. Amaliy tadqiqotlar va tajribalar

O'zbekiston va boshqa mamlakatlardagi muvaffaqiyatli davlat-xususiy sherikchilik loyihalari o'rganildi. Ushbu loyihalar, asosan, infratuzilma, ta'lim va sog'liqni saqlash sohalarida amalga oshirilgan bo'lib, ularning samaradorligi yuqori baholandi.

4. Risklarni boshqarish strategiyalari

Davlat-xususiy sherikchilik faoliyatida yuzaga keladigan risklarni boshqarish usullari tahlil qilindi. Risklarni oldini olish va minimallashtirish uchun samarali strategiyalar ishlab chiqildi.

Xulosa: Ushbu maqolada davlat-xususiy sherikchiligi asosida korporativ boshqaruvni rivojlantirishning nazariy va uslubiy masalalari batafsil ko'rib chiqildi. Tadqiqot davomida davlat-xususiy sherikchilik modelining asosiy prinsiplari, innovatsion yondashuvlar va ularni amaliyotda tatbiq etishning muhimligi ta'kidlandi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi samarali hamkorlik, resurslarni taqsimlash va risklarni boshqarish strategiyalari korporativ boshqaruvni yanada takomillashtirishga yordam beradi. O'zbekiston va boshqa mamlakatlardagi muvaffaqiyatli tajribalar asosida ishlab chiqilgan tavsiyalar,

davlat-xususiy sherikchilikni rivojlantirish jarayonida amaliyotchilar va siyosatchilar uchun qo'llanma sifatida xizmat qiladi.

Umuman olganda, davlat-xususiy sherikchiligi asosida korporativ boshqaruvni rivojlantirish nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshirish, balki ijtimoiy barqarorlik va raqobatbardoshlikni ham ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu yondashuvlar kelajakda barqaror iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi.

Tayanch iboralar: davlat-xususiy sherikchilik, korporativ boshqaruv, nazariy masalalar, uslubiy masalalar, innovatsion yondashuvlar, hamkorlik, resurslarni taqsimlash, risklarni boshqarish, iqtisodiy samaradorlik, ijtimoiy barqarorlik, raqobatbardoshlik, amaliy tadqiqotlar, loyihalarni amalga oshirish, tajribalar, o'zbekiston, xalqaro tajribalar, strategik rejalashtirish, samarali boshqaruv.

Аннотация: В данной статье рассматриваются теоретические и методологические вопросы развития корпоративного управления на основе государственно-частного партнерства. В современной экономике сотрудничество государственного и частного секторов играет важную роль в поддержке инновационных подходов и эффективном распределении ресурсов.

В статье впервые анализируется сущность модели государственно-частного партнерства и ее значение в корпоративном управлении. Также представлена подробная информация об основных принципах государственно-частного партнерства, социально-экономической эффективности и стратегиях управления рисками.

Также в статье показаны методические подходы, необходимые для дальнейшего развития корпоративного управления на основе государственно-частного партнерства, включая системы стратегического планирования, мониторинга и оценки, а также методологии управления проектами.

В результате в данной статье представлены рекомендации и стратегии, которые помогают решить теоретические и практические вопросы, возникающие в процессе развития корпоративного управления на основе государственно-частного партнерства. Он служит важным ресурсом для исследователей, практиков и политиков в различных областях.

Материалы и методы исследования:

1. Материалы исследования

Научные статьи, книги и монографии по вопросам государственно-частного партнерства и корпоративного управления. Материалы местных и международных конференций, исследования и разработанные рекомендации. Статистика и отчеты: деятельность государственного и частного сектора, инвестиционные проекты и результаты. Нормативные документы: Законы, постановления и постановления, регулирующие государственно-частное партнерство. Местные и международные стандарты и рекомендации.

Практические примеры: анализ существующих проектов государственно-частного партнерства. Опыт и примеры Узбекистана и других стран.

2. Методы исследования

Теоретический анализ: изучение и анализ теоретических основ государственно-частного партнерства и корпоративного управления.

Количественные методы: сбор и анализ статистических данных, включая анкетирование и опросы.

Анализ статистических показателей для оценки экономической эффективности проектов государственно-частного партнерства.

Качественный анализ: сбор и анализ мнений экспертов посредством интервью и фокус-групп. Качественный анализ данных, полученных в ходе тематических исследований.

Сравнительный анализ: сравнение моделей государственно-частного партнерства в разных странах и регионах. Анализ необходимых условий для успешной реализации крупных проектов и программ.

Результат исследования: данное исследование направлено на изучение теоретических и методологических вопросов развития корпоративного управления на основе государственно-частного партнерства. В ходе исследования были достигнуты следующие основные результаты:

1. Основные принципы модели государственно-частного партнерства

Государственно-частное партнерство было определено как модель, построенная на основе открытости, прозрачности и взаимной выгоды для обеспечения эффективного сотрудничества. Эффективность этой модели также связана с распределением рисков и эффективным использованием ресурсов.

2. Инновационные подходы корпоративных систем управления

Конкурентоспособность организаций повышается в результате внедрения инновационных подходов в корпоративном управлении. Совершенствование систем стратегического планирования и мониторинга способствует повышению эффективности управления.

3. Практические исследования и эксперименты.

Изучены успешные проекты государственно-частного партнерства в Узбекистане и других странах. Эти проекты были реализованы в основном в сферах инфраструктуры, образования и здравоохранения, и их эффективность получила высокую оценку.

4. Стратегии управления рисками

Проанализированы методы управления рисками, возникающими в деятельности государственно-частного партнерства. Разработаны эффективные стратегии по предотвращению и минимизации рисков.

Заклучение: В данной статье подробно рассмотрены теоретические и методологические вопросы развития корпоративного управления на основе государственно-частного партнерства. В ходе исследования были подчеркнуты основные принципы модели государственно-частного партнерства, инновационные подходы и важность их реализации на практике.

Результаты исследования показали, что эффективное сотрудничество между государственным и частным секторами, стратегии распределения ресурсов и управления рисками способствуют дальнейшему совершенствованию корпоративного управления. Рекомендации, разработанные на основе успешного опыта Узбекистана и других стран, служат руководством для практиков и политиков в процессе развития государственно-частного партнерства.

В целом развитие корпоративного управления на основе государственно-частного партнерства повышает не только экономическую эффективность, но и социальную стабильность и конкуренцию.

Ключевые слова: государственно-частное партнерство, корпоративное управление, теоретические вопросы, методологические вопросы, инновационные подходы, сотрудничество, распределение ресурсов, управление рисками, экономическая эффективность, социальная стабильность, конкурентоспособность, прикладные исследования, реализация проектов, опыт, Узбекистан, международный опыт, стратегический планирование, эффективное управление.

1. Introduction (Kirish)

Ma'lumki, hozirgi kunda davlat-xususiy sherikchiligi (DXSH) rivojlangan mamlakatlarda muvaffaqiyatli qo'llanilayotgan va ishbilarmonlik muhitini, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik (KBXT)ni yanada rivojlantirishda muhim ahamiyatli istiqbolda O'zbekiston Respublikasida qo'llash uchun zarur ta'sirchan mexanizm hisoblanadi. Davlat va biznesning o'zaro ta'siri zamonaviy bozor iqtisodiyoti rivojlanishida muhim asos sanaladi, chunki DXSH salohiyatini muvaffaqiyatli amalga oshirish inqirozdan keyingi murakkab sharoitda davlatning biznes bilan o'zaro munosabatlarga tayyorligiga bog'liq.

2. Materials and Methods: (Materiallar va usullar)

So'nggi 15-20 yil davomida to'plangan xalqaro va mahalliy tajriba dalolat beradiki, DXSH iqtisodiy rivojlanish uchun foydalanilmagan zaxiralarni safarbar qilish va resurs bazasini kengaytirish, davlat va jamoatchilik mulkini boshqarish samaradorligini oshirish, davlat sektoriga qo'shimcha resurslarni jalb etish, budjet taqchilligi kabi muammolar keskinligini kamaytirish, davlat boshqaruvi salohiyati va xo'jalik yuritishdagi xususiy tamoyillar, investitsiyalar, menejment, innovatsiyalarni birlashtirish imkonini beruvchi asosiy mexanizmlaridan biri hisoblanadi.

3. Results: (Tadqiqot natijalari)

Ushbu tadqiqot davlat-xususiy sherikchiligi asosida korporativ boshqaruvni rivojlantirishning nazariy va uslubiy masalalarini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot jarayonida quyidagi asosiy natijalarga erishildi:

1. Davlat-xususiy sherikchilik modelining asosiy prinsiplari

Davlat-xususiy sherikchiligi samarali hamkorlikni ta'minlash uchun ochiqlik, shaffoflik va o'zaro manfaatlar asosida qurilgan model sifatida belgilandi. Ushbu modelning samaradorligi, shuningdek, risklarni taqsimlash va resurslardan samarali foydalanish bilan bog'liq.

2. Korporativ boshqaruv tizimlarining innovatsion yondashuvlari

Korporativ boshqaruvda innovatsion yondashuvlarning joriy etilishi natijasida tashkilotlarning raqobatbardoshligi oshadi. Strategik rejalashtirish va monitoring tizimlarining takomillashtirilishi boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

3. Amaliy tadqiqotlar va tajribalar

O'zbekiston va boshqa mamlakatlardagi muvaffaqiyatli davlat-xususiy sherikchilik loyihalari o'rganildi. Ushbu loyihalar, asosan, infratuzilma, ta'lim va sog'liqni saqlash sohalarida amalga oshirilgan bo'lib, ularning samaradorligi yuqori baholandi.

4. Risklarni boshqarish strategiyalari

Davlat-xususiy sherikchilik faoliyatida yuzaga keladigan risklarni boshqarish usullari tahlil qilindi. Risklarni oldini olish va minimallashtirish uchun samarali strategiyalar ishlab chiqildi.

4. Discussion (Muhokama)

Ma'lumki, butun dunyoda ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan loyihalar kapitaltalab va ko'pincha norentabel hisoblanadi, budjetlar esa ularni mustaqil qo'llab-quvvatlashni ta'minlay olmasligi sababli davlatning moliyaviy majburiyatlari tobora ortib boradi. Bunday vaziyatda DXSH orqali korporativ va xususiy biznesning mablag'larini jalb etish maqsadga muvofiqdir. Bunda investor kiritgan mablag'lar davlat budjetiga soliq tushumlari hisobiga, shuningdek, iste'mol xizmatlaridan haq undirish yo'li bilan ma'lum qismlarga bo'lib qaytariladi. Mazkur vaziyatda ijtimoiy ahamiyatga ega loyihalarni moliyalashtirishda davlat kapitali va xususiy kapitalning o'zaro munosabatlari bo'yicha rivojlangan chet davlatlarning tajribasini chuqur o'rgangan holda o'zimizga xos va mos xususiyatlarni mahalliy iqtisodiy o'ziga xosliklarga moslashtirgan holda samarali tizimlarni ishlab chiqish zarurati yuzaga keladi. Shuningdek, O'zbekistonni 2017-2021 yillarda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasining 3.4.bandining oxirgi xatboshida ustuvor vazifalardan biri sifatida davlat-xususiy sherikligini kengaytirish deb alohida keltirib o'tilgan [1]. Aynan DXSH bo'yicha qonun ishlab chiqish jarayonida bo'lib, bevosita meyoriy-huquqiy asoslari shakllantirilayotgan mazkur hamkorlikni turli shakllarda

rivojlantirish uchun har tomonlama qulay shart-sharoitlar yaratish, mintaqalarda DXShning turli-tuman shakllarini rag'batlantirish, mamlakat va mintaqalarni strategik rivojlantirish borasida ishlab chiqilgan dasturlarga muvofiq DXShni qo'llash sohasini kengaytirish, DXSH loyihalari bozorini rivojlantirishni ta'minlash, mahalliy va xorijiy xususiy investorlarning takliflarini rag'batlantirish, mamlakat iqtisodiyotining "o'sish nuqtasi"ni qo'llab-quvvatlash, loyihalarni amalga oshirishga o'zga sub'ektlarning foydalanilmayotgan resurslarini jalb etish orqali DXSH faoliyatini yanada rivojlantirish imkonini beradi. Aynan shuning uchun ham bugungi kunda DXSH asosida korporativ tuzilmalarni yanada rivojlantirishning tashkiliy-huquqiy va nazariyuslubiy jihatlarini tadqiq etish, DXSH asosida korporativ tuzilmalarni yanada rivojlantirish bo'yicha turli mexanizmlarni amaliyotga joriy qilish masalalari ilmiy asoslarini ishlab chiqish iqtisodiyot ilmi oldida turgan respublikamizning innovatsion rivojlanish yo'liga o'tishidagi muammolarni hal etishga yo'naltirish mumkin bo'lgan dolzarb muammolardan hisoblanadi. Mavzuga oid adabiyotlar tahlili Ilmiy adabiyotlarda xorijiy va mahalliy olimlarning DXShni tashkil etish masalalarini o'rganishga bag'ishlangan ko'plab tadqiqotlari keltirilgan. Xususan, DXShning ilmiy-nazariy xususiyatlari MDH olimlaridan K.A.Antonova, A.A.Alpatov, O.S.Belokrilova, I.E. Bolexov, B.G. Varnavskiy, YE.A. Dinin, L.I. Yefimova, V.A. Mixeev singari olimlarning asarlari, Jahon banking ma'ruzalarida ko'rib chiqilgan [2,3,4]. Iqtisodchi olim K.A. Antonova "Davlat-xususiy sherikchiligi Rossiya ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining omili sifatida" nomli asarida 3 DXShni – davlat va biznes o'rtasida davlat boshqaruvi idoralari va xususiy tuzilmalar orasida shartnoma asosida amalga oshiriluvchi institutsional tashkiliy ittifoq deb ataydi [2]. I.E. Bolexov esa "Hamkorlikdagi harakatlar maydoni. Davlat-xususiy sherikchiligi innovatsion iqtisodiyot belgisi sifatida" asarida "DXSH - davlat idoralari va xususiy biznes o'zaro ittifoqi hisoblanib, uning maqsadi – iqtisodiyotning strategik tarmoqlaridan to mamlakat miqyosida yoxud uning ayrim hududlarida xizmatlar ko'rsatishga qadar ijtimoiy ahamiyatga molik loyihalarni yaratish va rivojlantirishdan iborat", deb qayd etadi [4]. Shuningdek, V.G. Varnavskiy, A.V. Klimenko va V.A. Korolev hammuallifligidagi "Davlat-xususiy hamkorligi. Nazariya va amaliyot" nomli o'quv qo'llanmasida "DXSH - davlat va jamoatchilik mulki ob'ektlari, shuningdek, keng doiradagi iqtisodiy faoliyat turlarida ijtimoiy ahamiyatga molik loyihalarni amalga oshirish maqsadida davlat va jamoatchilik idoralari, muassasa va korxonolari tomonidan ijro etiluvchi va ko'rsatiluvchi xizmatlarga nisbatan davlat va xususiy sektor o'rtasidagi o'zaro ta'sirning yuridik jihatdan mustahkamlangan shaklini namoyon etadi" deb ta'kidlashadi [3].

E.A. Dinin esa "DXSH – ijtimoiy ne'matlar yaratish yoki ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish uchun uzoq muddatli va o'zaro foydali asosda jamiyat (davlat yoki mahalliy o'zini-o'zi boshqarish)ning moddiy va nomoddiy resurslarini birlashtirish jarayonidir"

deb uqtirib o'tadi [4]. Davlat va xususiy sherikchiligi turli xalqaro moliya tashkilotlari, xorijiy va milliy iqtisodchi olimlar, mutaxassislar tomonidan har xil talqin etiladi. Jumladan, Iqtisodiy hamkorlik va rivojlanish tashkiloti (IHRT, ingl. OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development) DXSHni –huqumat va bir yoki bir nechta xususiy sheriklarning (o'zaro bajaruvchi yoki moliyalashtiruvchi tashkilot bo'lishi mumkin) o'zaro kelishuvi bo'lib, unga binoan sheriklar xizmatlarni shunday taqdim etilishini ta'minlaydiki, bunda davlatning xizmatlarni taqdim qilish va xususiy investorning foyda olish maqsadlari o'zaro mushtarak bo'ladi hamda mazkur aloqaning samaradorligi xususiy sherikka risklarni qanday taqsimlanganligiga bog'liq [5]. M.B.Jerard esa DXSH – bu xususiy kapitalni o'ziga jalb qilishni va ba'zan esa ijtimoiy xizmatlarning sifatini oshirish yoki davlat aktivlarini boshqarish uchun davlat kapitalini ham jalb qilishni uyg'unlashtiradi deb ta'kidlaydi [6]. Xalqaro Valyuta jamg'armasi tomonidan berilgan ta'rifda esa "DXSH – davlat tomonidan an'anaviy tarzda ta'minlanadigan infratuzilmaviy aktivlar va xizmatlarni xususiy sektor tomonidan taqdim etishga qaratilgan kelishuvdir" deb ta'riflanadi [7].

Ushbu maqolada ilmiy mushohada, abstrakt-mantiqiy fikrlash, analiz va sintez, qiyosiy tahlil, induksiya va deduksiya usullaridan foydalanildi. Tahlil va natijalar DXSH asosida korporativ boshqaruvni takomillashtirish bo'yicha olib borgan tadqiqotlarimiz natijalariga ko'ra, bugungi kunda jahon amaliyotida DXSHning aniq bir ta'rifi bo'yicha yagona to'xtamga kelinmagan. Keng ma'noda aytganda, DXSH odatda davlat va xususiy sektorning o'rta va uzoq muddatli kelishuvi ("arrangements") bo'lib, unga ko'ra, ijtimoiy sektorga tegishli, davlat sektorining zimmasida bo'lgan ayrim xizmatlar aynan aniq infratuzilmasi yoki xizmatlari bilan xususiy sektor tomonidan ta'minlanadi. DXSHga qoida bo'yicha davlat buyurtmalari bo'lgan servis shartnomalari yoki qurilish-pudrat shartnomalari hamda ijtimoiy sektorning roli cheklangan xususiylashtirish jarayonlari kiritilmaydi [8]. Shuningdek, "DXSH atamasi hamjamiyat doirasida ham aniqlanmagan. Umumiy qilib aytganda, mazkur atama davlat hokimiyati bilan biznes o'rtasidagi moliyalashtirishni ta'minlash, qurilish, modernizatsiyalash, boshqarish yoki infratuzilmani saqlab turish yoki xizmatlarni taqdim qilish bo'yicha o'zaro kooperatsiyaga tegishli" deb qaraladi [9]. Bundan tashqari, YEIning mintaqaviy siyosat bo'yicha komissiyasi "DXSHni an'anaviy tarzda davlat sektori tomonidan amalga oshirilib kelingan va moliyalashtirilgan investsiya loyihalarining xususiy sektorga berilishidir" deb ta'riflaydi [10]. BMT tomonidan esa, "DXSH – davlat sektori tomonidan ishlab chiqariladigan va taqdim qilinadigan xizmatlarni moliyalashtirishni, rejalashtirishni, amalga oshirish va obyektlarni ishlatishni maqsad qilib qo'yadi va uning asosiy xususiyatlari xizmatlarni uzoq muddatli taqdim qilinishini ta'minlash (ba'zan 30 yilgacha), risklarni xususiy investorga o'tkazish, davlat va mahalliy tuzilmalar bilan huquqiy shaxslarning ko'p

qirrali uzoq muddatli shartnoma shakllarini amalga oshirilishi bilan farqlanadi” deb ta’rif beriladi [11].

Jahon banki instituti ta’rifiga ko’ra, “DXSH-xususiy tomon va davlat organi o’rtasidagi davlat aktivlarini yaratish yoki xizmatlarini taqdim qilish uchun uzoq muddatli shartnoma bo’lib, unda xususiy tomon sezilarlicha katta risklar va boshqaruv uchun javobgarlikni oladi” [12]. Osiyo taraqqiyot banki tomonidan berilgan ta’rifga ko’ra, “DXSH – atamasi infratuzilma yoki boshqa xizmatlari kesimida ijtimoiy va xususiy tashkilotlar o’rtasidagi mumkin bo’lgan barcha munosabatlar diapazonini ifodalaydi” [13]. Bundan tashqari, AQSH Federal transport bo’limining DXSH bo’yicha Kongressga bergan hisobotida “DXSH – an’anaviy ishtirokiga nisbatan xususiy sherikka davlat bilan munosabatlarda ko’proq ishtirok qilishiga imkon beruvchi shartnomaviy kelishuv bo’lib, mazkur kelishuv odatda hokimiyat organi bilan xususiy kompaniya o’rtasida modernizatsiyalash, qurilish, ishlatish, muayyan obyekt, tizimni saqlash yoki boshqarishni nazarda tutadi” deb keltiriladi [14]. Hindiston hukumati tomonidan esa, “DXSH – bu hukumat yoki ijtimoiy sektor tomonidan xususiy kompaniyalar bilan foydalanuvchilardan to’lovlar undirish evaziga infratuzilma xizmatlari bilan ta’minlashga qaratilgan “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” ilmiy elektron jurnali. № 3, may-iyun, 2017 yil № 3, 2017 www.iqtisodiyot.uz 5 shartnomaviy yoki konsession kelishuv loyihasidir” deb ta’riflanadi [15]. Britaniya Kolumbiyasi va Kanada hamkorligi doirasida, “DXSH – davlat va biznes tomonlari o’rtasidagi aktivlarni yaratish va xizmatlarni taqdim qilish uchun qonunga ko’ra majburiy shartnoma bo’lib, u tomonlar o’rtasida risk va majburiyalarni taqsimlashni o’rnatadi” deb talqin qilinadi [16]. Avstraliya hukumati esa, “DXSH- davlat va xususiy sektorning davlat topshirig’iga ko’ra infratuzilma va boshqa xizmatlarni taqdim etish bo’yicha xususiy sektorga puli to’lab beriladigan topshirig’i bo’lib, odatda u butun xususiy sikl davomida infratuzilmani qurgan xususiy sektorga faoliyat ko’rsatishi, saqlanishi kabi vazifalarni yuklaydi” [17]. Irlandiya hukumati esa, “DXSH – davlat tomonidan an’anaviy tarzda amalga oshiriladigan xizmatlar taqdim etish va boshqa loyihalarni amalga oshirish bo’yicha davlat va xususiy sektor o’rtasidagi sheriklikdir” deb ta’riflaydi [18]. Gongkongda “DXSH-o’zaro har bir tomon korxonaga tegishli hissa qo’shish orqali davlat xizmatlarini ko’rsatishga xususiy tomonni jalb qilishga qaratilgan shartnomaviy bitimdir” deb talqin etiladi [19]. Yangi Zelandiyada “..obyekt yoki aktivni yaratish yoki mavjudlarini rekonstruksiya qilishni va xizmatlar ko’rsatishni nazarda tutuvchi uzoq muddatli shartnomalardir [20]” deb DXSH ta’rifi qabul qilingan. Fransiyada esa, “Sherikchilik shartnomasi – ma’muriy shartnoma bo’lib, unga ko’ra davlat yoki davlat tashkiloti uchinchi tomonga faqat ulush qo’shish bilan qatnashishdan mustasno bo’lgan, investitsiyalar amortizatsiya meyorlarida belgilangan, kelishilgan moliyaviy shartlarda davlat xizmatlarini taqdim qilish uchun zarur bo’lgan qurilish, qayta qurish, saqlash,

foydalanish, moddiy va nomoddiy aktivlarni boshqarish bilan bog‘liq, to‘liq yoki qisman moliyalashtirishga asoslangan majburiyatlarni yuklaydigan shartnomadir [21]” deb qabul qilingan.

Braziliyada DXSH shartnomalari davlat yoki davlat tashkilotlari va xususiy tashkilotlar o‘rtasida davlat sektorining manfaatlari yo‘lida o‘rnatilgan tartibda korxonalarini tashkil qilish, boshqarish majburiyati bilan xususiy sektorga moliyalashtirish, investitsiyalash hamda boshqarish mas‘uliyatini yuklashni nazarda tutuvchi munosabatlardir [22]”. Konsalting kompaniyalari va tijorat tashkilotlarida esa DXSH o‘ziga xos talqin etiladi va ulardan ayrimlarini keltirib o‘tamiz. Jumladan: “DXSH - davlat va xususiy tashkilot o‘rtasida davlat infratuzilma loyihalarini amalga oshirishda xususiy tomonning qatnashishiga imkon beruvchi shartnomaviy kelishuvdir [23]”. “DXSHda xususiy sektor an’anaviy tarzda davlat tomonidan amalga oshiriladigan va soliq to‘lovchilar hisobiga moliyalashtiriladigan loyihalash, qurish, moliyalash va obyektlarni ishga tushirish va xizmatlar taqdim qilish ishlarini ro‘yobga chiqaradi[24]”. “Praysvaterxaus” kompaniyasi “DXSHni - xususiy sektor tomonidan loyiha yoki xizmatni amalga oshiruvchi turli miqyosdagi har xil tuzilmalarni o‘z ichiga oladi. DXShning a’anaviy davlat xaridlaridan asosiy farqi “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” ilmiy elektron jurnali. № 3, may-iyun, 2017 yil № 3, 2017 www.iqtisodiyot.uz 6 shundaki, DXSH doirasida xususiy tomonning loyihani amalga oshirishdan oladigan daromadlari xizmatni taqdim etish yoki obyekt faoliyat ko‘rsatishining hayotiy sikli mobaynidagi sifatiga bog‘liq” deb talqin etadi [25].

Yana bir tashkilot, “DXSH – davlat va xususiy sektor o‘rtasida davlat xizmatlari yoki infratuzilma bilan ta‘minlash maqsadida o‘zining boy tajribasi va eng kuchli tomonlarini safarbar qilishga qaratilgan kelishuvdir [26]” deb ta‘rif bersa, Rossiyaning mashhur Vneshekonombanki DXSH markazi “DXSH - bu hokimiyat organlari tomonidan shartnomaviy asosda xususiy sektorni ijtimoiy sektorga aloqador vazifalarni xarajatlarni qoplash, risk, majburiyat va vakolatlarni taqsimlash sharti bilan nisbatan samarali va sifatli bajarish uchun jalb qilishidir [27]” deb ataydi. Ijtimoiy investitsiyalar va DXSH larni manzilli infratuzilmasi va fiskal risklarni tadqiq etgan holda bir guruh olimlar “DXSH- xususiy sektor tomonidan an’anaviy davlat xizmatlarini va infratuzilmaviy aktivlarini taqdim etish bo‘yicha kelishuv [28]” deb atasa, boshqa bir Germaniyalik mutaxassis “DXSHni uzoq muddatli asosda davlat va xususiy sektorni zarur resurslarni (nou-xau, kapital, xodimlar) uyg‘unlashtirish asosida davlatning vazifalarini samarali yechish bo‘yicha hamkorligi [29]” deb qaraydi. MDHlik olimlardan M.Deryabina “DXSH- davlat va xususiy biznesning o‘zaro institutsional va tashkiliy ittifoqi bo‘lib, uning maqsadi mamlakat va uning hududlari miqyosida strategiya muhim tarmoqlarni rivojlantirishdan to ijtimoiy xizmatlarni taqdim etishgacha bo‘lgan vazifalarni ado qilishdir [30]” deb talqin etsa, P.Brusser va S.Rojkovalar “DXSH-xususiy sektorning qisqa muddatli emas, balki qo‘shimcha

manbalarni jalb qilishi uchun uzoq muddatli davlat bilan xo‘jalik-hamkorlik mexanizmidir [31]” deb ataydi V.V.Maksimov DXSHning asosan transport sohasidagi investitsiyaviy jihatlariga [32] e’tiborni qaratsa, A.VBelitskaya “..jamoat manfaatlari va nazoratida bo‘lgan ijtimoiy muhim vazifalarni hal qilish uchun davlat va xususiy sektorning muayan muddatga huquqiy mustahkamlangan sherikligidir [33]” deb ataydi. Bundan tashqari, ilmiy va iqtisodiy adabiyotlarda DXSHning davlatning ijtimoiy obyektlarga nisbatan ayrim boshqaruv vakolatlarini nazarda tutuvchi, an’anaviy davlat xizmatlarini bajarish uchun xususiy sektorni jalb qiluvchi, milliy va xalqaro, keng miqyosli va maxalliy, ammo har doim o‘ta muhim va davlat uchun ijtimoiy ahamiyati yuqori loyihalarin amalga oshirish bo‘yicha davlat va biznes ittifoqi, konsessiya va operatsion lizingga asoslangan, transport, ko‘prik, tunnel, kasalxona, maktab va boshqa ijtimoiy infratuzilmalar uchun tuziladigan hamkorlik, u yoki bu korxonani tashkil qilishdagi risk va naflarni taqsimlash bo‘yicha o‘zaro munosabatlar, davlat tashkilot va xususiy kompaniya o‘rtasida risk va daromad, mas’uliyat va majburiyatlarni taqsimlash bo‘yicha kelishuv, davlat manfaatlari yo‘lida strategik natijalarga erishish uchun amalga oshiriladigan o‘rta va uzoq muddatli davlat-xususiy sektor munosabatlari, DXSH predmeti davlat va munitsipial mulkdan, hamda hokimiyat organlari, budjet sektori tomonidan ko‘rsatiladigan xizmatlardan tashkil topuvchi davlatning xususiy sektor bilan keng iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha munosabatlari, xususiylashtirish mumkin bo‘lmagan – ko‘prik, avtomobil magistral yo‘llari, truba quvurlari, aerodrom, portlari kabi strategik obyektlarini davlat mulkida qoldirib, xususiy sektorga uzoq muddatli ijaraga berish bilan bog‘liq munosabatlar, mintaqa uchun umumiy iqtisodiy manfaatlariga erishish va dolzarb vazifalarni yechishga qaratilgan muhim munosabatlar, davlatning biznesga hukm o‘tkazib, iqtisodiyotga chuqur aralashuvini emas, balki u bilan hamkorlikda, loyihalar bo‘yicha maslahatda ishlashini ko‘zda tutuvchi, davlatning iqtisodiy siyosatining umumiy maqsadlariga erishish bo‘yicha munosabatlar kabi minglagan talqinlarini uchratishimiz mumkin. Jahon bankining ta’rifiga ko‘ra esa, “Davlat-xususiy sherikchiligi ishlab chiqarish va infratuzilma xizmatlari ko‘rsatish borasida jamoat va xususiy tomonlar o‘rtasidagi kelishuv bo‘lib, qo‘shimcha investitsiyalarni jalb etish va budjetli moliyalashtirish samaradorligini oshirish vositasi sifatida tuziladi [34]” . DXShni rivojlantirish amaliyoti bir qator xalqaro va milliy tashkilotlar tomonidan, jumladan, Jahon banki, BMT, IRHT, YEI doirasida muvofiqlashtirilib tartibga solib turiladi [34]. Xalqaro rivojlanish bo‘yicha AQSH agentligining dasturlarini (USAID) amalga oshirish doirasida ham 2001 yilda Rivojlanish bo‘yicha Global Alyans tashkil etildi (angl. The Global Development Alliance, GDA). GDA modeli rivojlanayotgan mamlakatlarga DXSH mexanizmi orqali yordam berishning samarali usuli sifatida qo‘llanildi [35] . GDA modelining mohiyati AQSH hukumati tajribalari va texnik bilimlarini qo‘llagan holda davlat va xususiy korporatsiyalar, jamg‘armalarning moliyaviy mablag‘larini

jalb qilishdan iborat edi. GDA modelining maqsadi – rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiy o'sishni, tadbirkorlikni rivojlantirishni, sog'liqni saqlashni, ekologik muammolarni hal qilishni, aholining ta'lim va texnologiyalarga egalik qilishini rag'batlantirishdan iborat. 2013 yilda GDA modeli doirasida USAID xususiy sektor bilan 200 dan ortiq sherikchilik bitimlarini imzoladi. Xususan, o'tgan qariyb 12 yil davomida GDA modeli yordamida AQShda 3,5 mingdan ortiq turli sherikchilik tashkilotlari tomonidan 1,5 mingdan DXSH kelishuvlari imzolandi va ularning umumiy qiymati 20 mlrd. AQSH dollaridan ko'proq davlat va xususiy jamg'armalariga teng bo'ldi. Ushbu portfel USAID ning har bir AQSH dollariga sherikchilik badallari orqali qo'shimcha 3 AQSH dollari mablag'lar jalb qilishga imkon berdi [35]. DXSH munosabatlari turli davlatlarda har xil shakllarda amalga oshiriladi.

Xususan, DXSH AQShda transport qatnovlarini takomillashtirish, infratuzilmani modernizatsiyalash, maishiy-texnik chiqindilarni utilizatsiyalash, suv resurslaridan foydalanish sohasida «Vuy American» tamoyili asosida [35], BRIKS mamlakatlarida DXSH konsessiya bitimlari sifatida, xususan, ishlab chiqarish, qishloq xo'jaligi, kommunal-maishiy infratuzilma, xomashyo konlarini o'zlashtirish sohasida [36], Xitoy xalq respublikasi (XXR)da DXShning boshlang'ich bosqichlari 1980-1990 yillarda boshlangan bo'lib, asosan loyihalarni boshqarish mexanizmlarini shakllantirishda davlat ishtirokining yuqori darajasi bilan ajralib turadi [37]. Shuningdek, XXRda ommaviy ravishda BOT (Build–Operate–Transfer,– ingl. «qurilish-foydalanish-topshirish») loyihalarining amalga oshirilishi xorijiy investitsiyalarning jalb qilinishining faollashuviga, infratuzilmani rivojlantirishni yaxshilashga va hukumatning moliyaviy yukini yengillashuviga olib keldi. O'tgan asrning 90-yillari boshlarida DXShni ham BOT loyihalarinin ham huquqiy asoslarini takomillashtirish boshlandi [37]. Janubiy Afrika respublikasi (JAR)da biznes-loyihalarni baholashda asosiy mezonlar sifatida DXShning taklif etgan maqsadlariga loyihaning mosligi va ularni yuqori iqtisodiy samara bilan amalga oshirilishi hamda xatarlarning xususiy tomon bilan taqsimlanishi olinadi. Shuningdek, hamkorlik asosan DXShni tartibga soluvchi maxsus organ tomonidan muvofiqlashtirilib turilgani holda xususiy sektor asosan davlat organlari bilan suv ta'minoti, elektrlashtirish va kanalizatsiya masalalari bo'yicha hamkorlik qiladi [38]. Braziliyada konsessiyalar to'g'risidagi qonun mavjud bo'lib, unga ko'ra xususiy kompaniyalar davlatning ruxsati bilan infratuzilmaviy aktivlarni qurishi va boshqarishi mumkin. Agar loyiha yetarlicha samarali bo'lmasa, davlat sektori xususiy kompaniyaga unitar to'lovni taklif qilishi mumkin. Bunday holat infratuzilmani rivojlantirish uchun davlat sektorida boshqa muqobil variant bo'lmagan holatlarda amalga oshiriladi [39]. Hindistonda DXSH yordamida 2012 yilda hukumat katta hajmdagi don mahsulotlarni saqlashda quvvatlar yetishmasligi kabi keskin muammoni konsessiya kelishuvi orqali yechish mexanizmini sinab ko'rdilar. Hindiston dunyoda yuqori daromadli tibbiy turizm bozori bilan ham

ajralib turadi va shuning uchun ham Hindiston turizm vazirligi DXSH salohiyatidan davlat uchun an'anaviy bo'lgan sog'lomlashtirish tizimlari uchun foydalanishga intiladi (masalan, Ayurveda, Siddxa, yoga). Shuning uchun ham, Hindiston hukumati tomonidan DXSHning tibbiyotning davlat sektorini xususiy sektor tomonidan qo'llab-quvvatlash orqali sog'liqni saqlash infratuzilmasini takomillashtirish asosida yuqori sifatli tibbiy xizmatlar taqdim etishga bo'yicha yangi modelni qabul qilgan [40]. Yevropa mamlakatlarida DXSHni qo'llash tajribasi asosan loyihalarni moliyalashtirish mexanizmlaridan foydalanish va rivojlantirish bilan bog'liq. Bu borada Yevropa investitsiya banki (YEIB) muhim rol o'ynaydi va ko'pincha DXSH loyihalarini moliyalashtirishda yetakchi kredit tashkiloti sifatida maydonga chiqadi. YEIB tomonidan inqirozgacha temir yo'l transporti sohasida bir qator loyihalar amalga oshirilgan edi. Xususan, Oresund tarmog'i (Daniya, Shvetsiya), HSL Zuid yuqori tezlikli magistrali (Niderlandiya), Tunnel Rail Link temir yo'l tunneli (Buyuk Britaniya) [41].

5. Conclusions: (Xulosalar)

Xulosa va takliflar Yuqoridagilardan xulosa qilib aytganda, fikrimizcha "Davlat-xususiy sherikchiligi – amaldagi qonunlar doirasida davlatning uzoq muddatli strategik vazifalari va maqsadlaridan kelib chiqqan holda, yuzaga kelishi mumkin bo'lgan turli xil iqtisodiy, siyosiy, ijtimoiy, madaniy va boshqa tavakkalchiliklar, xavf-xatarlar, risklarni taqsimlash asosida xususiy sektor bilan aholi uchun o'ta ijtimoiy-iqtisodiy, kerak bo'lsa, siyosiy ahamiyatga molik obyektlarni qurish yoki shu asnodagi ijtimoiy xizmatlarni ko'rsatish uchun xususiy sektor bilan amalga oshiradigan tomonlar ma'nodagi o'zaro manfaatli aloqalaridir. Umuman, DXSH ijtimoiy ahamiyatga molik loyihalarni amalga oshirishda davlat va xususiy biznes o'rtasidagi o'zaro manfaatli hamkorlik sifatida ko'rib chiqiladi, lekin bunday hamkorlik turli-tuman shakllarda amalga oshiriladi. Joriy davrda O'zbekistondagi DXSHning zamonaviy va istiqbolli vositalari qatoriga investitsiya fondlari, O'zbekiston tiklanish va taraqqiyot jamg'armasi, davlat ulushi bo'lgan aksionerlik jamiyatlari, tijorat banklari va boshqa davlat korporatsiyalari hamda kompaniyalarini kiritish mumkin. Mamlakatda DXSHning muhim vositalaridan biri – mahalliy investitsiya siyosatini boshqarishga, yagona davlat investitsiya siyosatini shakllantirish va amalga oshirishni muvofiqlashtirish hamda xorijiy investitsiyalarni jalb etish uchun mas'ul vakolatli davlat organi - O'zbekiston Respublikasining investitsiyalar bo'yicha davlat qo'mitasi [42] iqtisodiyot uchun strategik ahamiyatga ega va uzoq muddatli amalga oshirish muddatlari bilan farqlanuvchi loyihalarni amalga oshirishda xususiy biznesga har tomonlama imkoniyatlar yaratadi. So'nggi yillarda DXSH rivojlanayotgan davlatlarda yangi tushuncha bo'lmasdan, birlamchi iqtisodiy tushunchaga aylandi. Chunki, bu tushuncha davlat idoralarining tashkiliy tuzilmasi va bozor infratuzilmasiga mustahkam kirib bormoqda. Jumladan, O'zbekistonda ham DXSH asosida

rivojlanayotgan korporativ boshqaruv tuzilmalarining soni (yirik korporatsiyalar, kompaniyalar va aksionerlik jamiyatlari) tobora ortib, bu boradagi qonunchilik ham bosqichma-bosqich takomillashtirilib borilmoqda. Bugungi kunda respublikamizda “Davlat-xususiy sherikchiligi to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Qonunining qabul qilinishi milliy iqtisodiyotda davlat va nodavlat korporativ tuzilmalari faoliyatida DXSHni samarali qo‘llagan holda mazkur munosabatlarga nafaqat yirik biznes, balki kichik biznes subyektlarini ham faol jalb qilishga huquqiy jihatdan ta‘minlaydi. Shuningdek, DXSH asosida korporativ boshqaruvni tashkil etish iqtisodiy jihatdan rivojlangan mamlakatlarning yirik korporativ korxonalarini bilan erkin raqobat qilishlariga zamin tayyorlaydi hamda davlat budjetiga tushumlarni ko‘paytiradi va bosimni kamaytiradi, korporativ tuzilmalarning ijtimoiy faolligini oshiradi, ishlab chiqarish va xizmat ko‘rsatish jarayonlarining shiddat bilan rivojlanishi uchun zarur bo‘lgan miqyosda texnika-texnologiyalarni, ishchi kuchi va investitsiya mablag‘larini jalb etish uchun zaruriy shart-sharoitlar yaratadi.

6. Author Contributions:

Mirhalilova G.I – Ishning barcha jihatlari uchun javobgar bo‘lishga rozilik bildirilgan va taqdim etilgan tadqiqot ishining har qanday qismini puxta va vijdonan bajarish bilan bog‘liq masalalar o‘rganilgan va hal qilingan.

Funding: Tadqiqot ishi moliyalashtirilmagan.

Institutional Review Board Statement: Tadqiqot ishi barcha standartlarga muvofiq amalga oshirilgan. Tadqiqot protokoli axloqiy qo‘mita tomonidan tasdiqlangan.

Informed Consent Statement: Tadqiqotda ishtirok etgan barcha subyektlardan rozilik olingan.

Data Availability Statement: Tadqiqotda taqdim etilgan asl materiallar maqolaga kiritilgan. Muallifga qo‘shimcha so‘rovlar yuborilishi mumkin.

Conflicts of Interest: Manfaatlar to‘qnashuvi yuzaga kelmagan.

References: (Adabiyotlar)

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF4947-sonli “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi farmoni \ lex.uz.
2. Kabashkin V.A. Gosudarstvenno-chastnoe partnerstvo v regionax Rossiyskoy Federatsii: uchebnoe posobie / Kabashkin V. A. — M.: Delo, 2010. S.120.
3. Varnavskiy V.G., Klimenko A.V., Korolev V.A. Gosudarstvennochastnoe partnerstvo: teoriya i praktika: uchebnoe posobie / Varnavskiy V. G., Klimenko A. V., Korolev V. A. — M.: GU-VSHE, 2010.
4. Dinin YE.A. Riski biznesa v chastno-gosudarstvennom partnerstve / Dinin YE. A. // Obshestvo i ekonomika. — 2007. — № 5–6. S.111.

5. Dedicated Public-Private Partnership Units: A Survey of Institutional and Governance Structures, OECD, 2010.
6. Gerrard M.B. What Are Public-Private Partnerships, and How Do They Differ from Privatizations?//Finance & Development. 2001. Vol.38.
7. Public-Private Partnerships. International Monetary Fund, 2004.
8. <http://ppp.worldbank.org/publicprivatepartnership/overview/whatarepublic-private-partnerships>
9. Green Paper on Public-Private Partnerships and Community Law on Public Contracts and Concessions. Brussels. 30.04.2004. P.3.
10. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/ppp_en.pdf
11. Prakticheskoye rukovodstvo po voprosam effektivnogo upravleniya v sfere GCHP/Organizatsiya Obyedinennix Natsiy. - Nyu-York i Jeneva, 2008. ISBN: 978-92-1-4160403
12. World Bank Institute / PPIAF, Public-Private Partnerships Reference Guide, Washington DC, 2012
13. Public-Private Partnerships Handbook. Asian Development Bank. 2006.
14. Report to Congress on Public Private Partnerships. U.S. Department of Transportation, Federal Highway Administration, December 2004. p. 10.
15. Guidelines for Financial Support to Public Private Partnerships (PPPs) in Infrastructure, Government of India, 2006.
16. An Introduction to Public Private Partnerships, Partnerships British Columbia, Canada, 2003. <http://www.partnershipsbc.ca/pdf/An%20Introduction%20to%20P3%20-June03.pdf>
17. National Public Private Partnership Guidelines Overview, Australian Government, Dec. 2008. http://infrastructureaustralia.gov.au/public_private/files/National_PPP_Guidelines_Overview_Dec_08.pdf
18. Introduction to Public Private Partnerships - Public Private Partnership Guidance Note 1, 14 April 2000, Department of the Environment and Local Government, Ireland.
19. Efficiency Unit, An Introductory Guide to Public Private Partnerships “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” ilmiy elektron jurnali. № 3, may-iyun, 2017 yil № 3, 2017 www.iqtisodiyot.uz 11 (PPPs) (Hong Kong, 2nd edition 2008)
20. Treasury National Infrastructure Unit, Guidance for Public Private Partnerships (PPPs) in New Zealand (Wellington, 2009)
21. France PPP Law 2008 Order No. 2004-559 of 17 June 2004 on partnership contracts, Version consolidated on 30 July 2008 http://www.economie.gouv.fr/files/directions_services/ppp/ordonnance2004-559_ang.pdf

22. Brazil PPP Law <http://ppp.worldbank.org/public-privatepartnership/sites/ppp.worldbank.org/files/documents/brazilppplaw.pdf>
23. Closing the Infrastructure Gap: The Role of Public-Private Partnerships. A Deloitte Research Study. 2006.
24. Public private partnerships KPMG <http://www.kpmg.com/global/en/industry/governmentpublic-sector/pages/publicprivate-partnerships.aspx>
25. Delivering the PPP promise: A review of PPP issues and activity – PricewaterhouseCoopers LLP. 26. Accelerating public private partnerships in India - Ernst & Young.
26. Sentr gosudarstvenno chastnogo partnerstva Vneshekonombanka. http://www.pppinrussia.ru/user_files/upload/files/VEB_GCHP_digital.pdf
27. Public Investment and PublicPrivate Partnerships Addressing Infrastructure Challenges and Managing Fiscal Risks// Ed. by G.Schwartz, A.Corbacho, K.Funke, Palgrave Macmillan, 2008
28. Hans Wilhelm Alfen (ed.), Public-Private Partnership in Infrastructure Development -Case Studies from Asia and Europe// Bauhaus-Universität Weimar, 2009.
29. Deryabina M. Gosudarstvenno-chastnoye partnerstvo: teoriya i praktika / M. Deryabina // Voprosi ekonomiki. - 2008. - N8. C. 61-77
30. Gosudarstvenno-chastnoye partnyorstvo – noviy mexanizm privlecheniya investitsiy. /P.Brusser, S.Rojkova. //Rinok sennix bumag, №2 (329), 2007.
31. Maksimov V.V. Gosudarstvenno-chastnoye partnerstvo v transportnoy infrastrukture: kriterii otsenki konsessionnix konkursov / V.V. Maksimov. — M.: Alpina Pabliherz, 2010. — 178 s.
32. Belitskaya, A.V., Gosudarstvenno-chastnoye partnerstvo kak vid investitsionnoy deyatelnosti: pravoviye aspekti/ A.V.Belitskaya// «Predprinimatelskoye pravo», 2011, №1.
33. Vsemirniy bank, seksiya GCHP. URL:<http://www.worldbank.org/en/topic/publicprivatepartnerships>; Programma razvitiya Organizatsii Obyedinennix Natsiy (PROON). URL: <http://www.un.org/ru/ga/undp/>; Materiali rabochey gruppi organizatsii ekonomicheskogo sotrudnichestva i razvitiya (OESR) po GCHP «Network of Senior Public-Private Partnership Officials». URL: <http://www.oecd.org/gov/budgeting/ppp.htm>; Issledovaniya GCHP Yevropeyskogo Soyuz (YES) «Research in Public Private Partnerships». URL: http://ec.europa.eu/research/industrial_technologies/research-ppp_en.html.
34. Prinsip «Vuy American» podrazumevayet realizatsiyu GCHP lish podryadchikami SSHA. Istochnik: Tyurin S. GCHP v Amerike// TPP-Form, 25 “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” ilmiy elektron jurnali. № 3, may-iyun, 2017 yil № 3,

- 2017 www.iqtisodiyot.uz 12 aprelya 2013 g. URL: <http://www.tpp-inform.ru/global/3404.html>
35. Baliyev A. Vigoda delitsya na pyat. //«Rossiyskaya Biznes-gazeta» - Gosudarstvenno-chastnoye partnerstvo № 958 (29) ot 29 iyulya 2014 g. URL: <http://www.rg.ru/2014/07/29/opit.html>
36. Sadixov A.P. Informatsionno-analiticheskaya spravka ob opite GCHP v Kitayskoy Narodnoy Respublike. 2010. URL: http://www.pppinrussia.ru/main/publications/foreign/inostrannie_modeli_gchp/country/kitai
37. Sadixov A.P. Informatsionno-analiticheskaya spravka ob opite GCHP v Yujno-Afrikanskoj Respublike // Materiali Informatsionnogo resursa «Gosudarstvenno-chastnoye partnerstvo v Rossii», 2011. URL: http://www.pppinrussia.ru/userfiles/upload/files/PPP%20in%20foring%20country/PPP_RSA.pdf.
38. Sadixov A.P. Informatsionno-analiticheskaya spravka ob opite GCHP v Brazilii // materiali Informatsionnogo resursa «Gosudarstvenno-chastnoye partnerstvo v Rossii», 2010 URL: <http://www.pppinrussia.ru/main/publications/foreign>
39. Indiya ispitivayet bum v otnoshenii meditsinskogo turizma // novosti Informatsionnogo resursa «Gosudarstvenno-chastnoye partnerstvo v Rossii» 8 iyulya 2011 g. URL: <http://www.pppinrussia.ru/main/novosti/news/closeup/1667>
40. Emerging Trends In Infrastructure. URL: <https://www.spratings.com/corporates/projectfinance/Emerging-Trends-inInfrastructure.html>
41. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 31 martdagi PF4996-sonli “O‘zbekiston Respublikasi Investitsiyalar bo‘yicha davlat qo‘mitasini tashkil etish to‘g‘risida” gi Farmoni \ lex.uz